

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

D. Dionysii Carthusiani, luculenta iuxta ac compendiaria in Acta apostolorum exegesis siue commentaria

Dionysius <Cartusianus>

Coloniæ, 1532

VD16 D 1926

exegesis 26 cap. Agrippa [ver]o ad Pau ait art 26

urn:nbn:de:hbz:466:1-38702

superstitionem quandam putauit. L Paulo autem ap-
pellante vt seruaretur ad Augusti cognitionem J id est
vnius mitteretur ad imperatorem, & audiretur ab eo
L iussi seruari eum J. Romani autem imperatores ab
Cæstauiano potētissimo iperatore qa rem publicā maxi-
me auxit, atque ob id Augustus vocatus est, nomen Au-
gusti sortiti sunt. L Agrippa dixit. Volebam & ego ho-
minem audire. Altera die cum venisset Agrippa & Ba-
ronice cū multa ambitione J id est, cum grādi appara-
tu & fastu L iubente Festo adductus est Paulus. J &c.
L De quo J Paulo L quid certum scribam J ego Festus
L domino J imperatori Neroni L nō habeo. J &c. L Si-
ne ratione enim J id est, irrationabile L mihi esse vide-
tur, mittere vinctum J ad iudicem L & causam eius nō
significare J verbis aut scriptis.

Explicatio capituli XXVI. Agrip-
pa vero ad Paulum ait.

Artic. XXVI

Agrippa vero ad Paulum ait. Permittitur tibi
loq pro temetipso J id est, damus tibi licentiā
te excusandi veridice. L Tunc Paulus extenta
manu J more concionantium, & vt verba eius diligen-
tius auscultarentur L cœpit rationem reddere dicens.
De omnibus quibus accusor a Iudæis rex Agrippa me
æstimo beatum J id est, innocentem, vel beatitudinem
quandam adeptum L apud te, cum sim defensurus me
hodie J Quia cum sis noticiam legis habens, coram te
tamq̃ viro perito libentius respondeo L maxime sciēte
te omnia J saltem in gñe L quæ apud Iudæos sunt con-
suetudines & quæstiones. Propē qd obsecro pacienter
me audias. Et qdem vitā meā J &c. i. qliter a iuuentute
inter Iudæos i Hierusalē vixi. L sciūt Iudæi, qm̃ secundū
certissimā sectā nr̃e religionis vixi Phariseus. J Secta
aut̃ Phariseorū famosa atq; notissima fuit. Connume-
rat quoq; Apłus se Iudæis, dicēdo, nostræ religionis, vi-
del. Iudaismi seu veteris testamenti, loquēs de se p̃ tpe
iuuentutis suæ. L Et nunc in spe repromissionis J

I N A C T. A P O S T. E X E G.

æternæ hæreditatis, seu Christi & beneficiorum ipsius
 [quæ ad patres nostros facta est a deo] qui ista patri
 archis & prophetis, reuelauit atque promissit [in qua
 duodecim tribus nostræ] .i. aliqui de duodecim tribu-
 bus Israel, nocte ac die seruentes deo sperant deueni-
 re. Vt bona promissa obtineant, Quod de conuersis Iu-
 dæis certum est veritatem habere. De incredulis quo-
 que quodammodo verum est, quamuis inordinate de-
 seruiant, & in modo expectandi bona promissa multi-
 pliciter errant. [De qua spe accusor a Iudæis o rex.]
 Nam mihi imponunt, quod mendaciter assero spemi-
 stam in Iesu Nazaræno partim impleram, pleniusque
 complendam, quando electi per ipsum corporis & ani-
 mæ glorificationem plenariam consequentur. Gratia
 namque & veritas per Iesum Christum facta est, & cre-
 dentes in Christum, hæreditatem cælestem suscipiunt,
 a reatu originalis peccati eruuntur, ac varia gratiæ
 dona nunc capiunt. [Quid incredibile iudicatur apud
 vos, si deus mortuos suscitaret?] Id est, inter eos q. Moy-
 si legem suscipiunt, non debet incredibilis reputari susci-
 ratio mortuorum, cum quidam in lege potestate diuina
 id egerint, vt Helias & Helizeus. Iccirco quod ego asse-
 ro Iesum a deo resuscitatum non debet incredibile iu-
 dicari. [Et ego quidem existimaui me.] &c. Hic resu-
 mit Apostolus modum suæ conuersionis, patetq. lite-
 ra ex præinductis. [Et per omnes synagogas puniens
 eos] Non absolute per omnes, sed per omnes, circa vel
 intra Hierusalem. [Vidi super splendorem solis circum
 fulsisse me lumen, & eos qui simul mecum erant.] Ita qd
 claritas illa cælestis videbatur splendore solis lucidior,
 eo modo quo stella magis apparens cæteris stellis fer-
 tur fuisse micantior, quia sic apparebat his, quorum vi-
 sui fuit propinqua. Deniq. claritas illa desuper fusa fu-
 it splendidior claritate solis recepta in terrenis corpo-
 ribus, eisque subiectiue in hærente. Ex quo tamen non
 sequitur, quod fuit maior luce solis qui soli in hæret.
 [Omnesq. nos cum decidissemus in terram.] Superi-
 us dictum est, quod Paulus in terram corruerit, hic ve-

3. Reg. 17
 4. Reg. 4.

Actu .9.

Act .9.

ro adijctur, quod omnes comites eius in terram colla-
 pſi ſint, vtique præ timore & admiratione. Laudi uo-
cem dicentem mihi Hebraica lingua. Quod uocem au-
 dierit ſupra iam dictum eſt, non autem quod fuit He-
 braica. L Saule Saule, quid me perſequeris? &c. L Ex-
urge & ſta ſupra pedeuos. Hoc quoq; Ezechielis. 2.
 dominus loquitur Ezechieli. Fili hominis, ſta ſupra pe-
 des tuos & loquar tecum. Per quod deſignatur, quod
 intellectu atq; affectu mentali erigi debet ad deum, quĩ
 diuinarum reuelationum ſecreta percipiet. L Ad hoc e-
nim apparui tibi. Iego Ieſus Nazarænuſ. L vt conſtitu-
am te in miniſtrũ. .i. euangelizatorem. L & teſtem eo-
rum quæ uidiſti, & eorum quibus. .i. in quibus. L appa-
rebo tibi. .i. procedente tempore tibi reuelabo. L eripĩ-
ens te de populis & gentibus. .i. Iudæis atq; gentilibus
L in quos ego nunc mitto te. aperire oculos. .i. illumi-
 nare corda. L eorum, vt cõuertantur de tenebris. L igno-
rantix & peccati, præfertimque idolatriæ. L ad lucem.
 quæ Chriſtus eſt, qui ait. Ego ſum lux mundi. Ad lucẽ
 quoque Euangelicæ ueritatis. L & de poteſtate Sata-
næ. L cuius ſerui fuerunt impie conuerſando. L ad deũ.
 Pœnitendo enim, & in Chriſtum credendo taliter con-
 uertuntur. L vt accipiant remiſſionem peccatorum &
ſortem. .i. partem. L inter ſanctos. L uidelicet dona gra-
tix in præſenti, & dona gloriæ in futuro. L per fidem
quæ eſt in me. .i. tendit & ducit ad me, & meam diui-
 nitatem ſub ratione primæ ueritatis habet pro obie-
 cto. L Vnde non fui incredulus cæleſti uifioni. L putan-
do eam phantaſticã. L ſed omnibus annuncibam. L ut pœ-
nitentiam agerent, & conuerterentur ad deum. L con-
temptis bonis uariabilibus & caducis. L digna pœniten-
tix opera facientes. L ut .i. tanto maiora ac ſtrenuora
eſſent pœnitentiæ opera, atque ex præcordiali con-
tritione procedentiã, quãto plura & enormiora fuiſſent
peccata. Sic & Ioannes baptiſta hortatur, facite (inqui-
 ens) dignos pœnitentiæ fructus. L Auxilio autem dei
adiur. ſto. L in culmine uirtutum immobilis. L uſque
in æternum diem teſtificans minori atque maiori.

Ioann. 8.

Matt. 3
Luc. 3 & 13
Ioan. 1.

Luc. 3.

IN ACTA APOS. EXEG.

- Mar. 16** quod Iesus sit Christus, & sine conuersione ad ipsum,
Ioan. 6 nulli sit salus [nihil extra dicens, quā ea q̄ prophetæ
 sunt locuti]. 1. in nullo ab illis discordans, imo ea dico
 impleta, quæ ipsi prænunderunt implenda [si] pro
Tren. 4 quia [passibilis Christus] fuit. Nam eum pro mundi sa
Danie. 9 lute passurum dixerunt prophetæ [si primus ex resur
 rectione mortuorum]. 1. inter mortuos suscitatos pri
 mus non tempore, sed dignitate & causalitate, & quia
 propria virtute seipsum suscitauit, quamuis non secun
 dum idem conuenerit ei mori & suscitare a mortuis.
Luc. 2. Verbum istud superiori plenius fuit expositum capitulo [lu
Ioan. 1 men annunciatus est populo] Iudæorum [& gentibus]
 Hoc enim prænunderunt prophetæ, hoc prædicau
 erunt Apostoli, quod Christus sit lumen hominum vni
 uersorum, lumen, utique corda illuminans, Euangeli
 cam sapientiam docens, ad felicitatem verā pducens.
 De quo Symeon iustus professus est, viderunt oculi mei
Luca. 2. salutare tuum. Qd' parasti añ faciem olm. populorū. Lumē
Esa. 9. ad reuelationem gentium. Et Esaias: Populus q̄ ambula
Ioann. 1. bat in tenebris, vidit lucem magnam. Itemq; Ioannes.
 Erat lux vera quæ illuminat omnem hominem venien
 tem in hunc mundum [Hæc loquente eo] [s. Paulo] [Fe
 stus voce magna dixit. Insanis Paule: Multæ te literæ
 ad insaniam conuertunt.] Quemadmodum stultā fecit
i. Cor. 1. deus sapientiam huius mundi, ita & filijs huius seculi
 stulticia videtur sapientia dei. Rursus irrationabilis
 excessus visus est Festo viro gentili, qd' Paulus tot sup
 naturalia p̄dicauit, qd' captiuitatis & vinculoꝝ suoꝝ
 quasi immemor factus de puritate conscientie suæ co
 ram deo, de resurrectione mortuorum, de communi
 hominum salute, fecit sermonem. [Et Paulus. Non in
 sano inquit optime Feste, sed veritatis & sobrietatis
 verba loquor.] Mirum videri potest, quod sanctus ve
 ridiculusque apostolus, virum infidelem, gentilem opti
 mum nominat. Sed optimus, id est, valde bonus erat,
 loquendo de bonitate morali, quantum ad virtutes ac
 quisitas ac naturales sicut & multi gentilium eminen
 ter boni fuisse leguntur, vt Hector & Iulius. Vnde de

Nestore refert philosophus, quod potius videbatur fili
 us dei quam hominis. L Scit enim de his rex, ad quē &
 constanter loquor. Non pauens vt moris est aliquibus
 qui si cum aliqua eminenti persona loqui debeant, con
 tremiscunt. L Latere enim eum nihil hoꝝ arbitror.
 Neq; enim in angulo quicq; horꝝ gestum est. Non adu
 latorie, sed veraciter loquutus est ista Apostolus, quia
 Agrippa imbutus fuit lege & ritibus Iudæorū. Rumor
 quoq; miraculorum, documentorꝝ, mysteriorūq; Chri
 sti & discipulorū ipsius ad eum copiose peruenit. Et vt
 refert hic Beda, Agrippa rex in contione quadam ad
 Iudæos habita fertur dixisse. Si de religionis auxilio p̄
 sumitis, cum vrbem iam Romanam discipuli Iesu re
 pleuerint, haud sine nutu dei, putamus illam crescere
 religionem. L Agrippa autem dixit ad Paulum. In
 modico J. i. pro parte L me suades fieri Christianum.
 Et Paulus. Opto apud deum, & in modico & magno,
 non tantum te, sed & omnes qui audiunt, tales fie
 ri qualis & ego J. Christianos omnino L exceptis vin
 culis his J. i. dempto quod non essent vinculati vt ego.
 Sed cum vinculum esse vt fuerat Paulus fuerit maxi
 me meritorium, quare id excepit Apostolus? Est r̄nden
 dum, quod illud excepit, non quia in se malum, aut ga
 non meritorium, sed sub ratione p̄næ duntaxat, vt s̄.
 quid p̄nale secundum se, sic enim optandum non fuit
 sed per relationem ad fructum multiplicem. L Agrip
 pa autem Festo dixit. Dimitti poterat homo iste, si non
 appellasset Cæsarem.

Iohan. 13

Beda: 7

¶ Expositio capituli XXVII. Vt autē
 Articulus viceſimus septimus.

VT autem adiudicatum est J id est, postea quam
 Agrippa & Festus iudicauerunt L cum J. Paulū
 L nauigare in Italiā J puta ad Romā & impera
 torem L tradidit Paulū J Festus p̄ses L cū reliq; custo
 diis J. i. cæteris captiuis L centurioni, nomine Iulio, co
 hortis Augustæ J quia hic Iulius fuit magister atque
 centurio super cohortem seu turbam militum, quos